

KROKUS

festival

CULTUURCENTRUM HASSELT

Inhoud

- 5 *Een festival is méér dan een reeks voorstellingen*
Karolien Mondelaers
- 7 *Ieder kind is een kunstenaar...*
Gerhard Verfaillie
- 10 *Herkomst en aantal programmatoren*
- 11 *Herkomst en aantal gezelschappen*
- 13 *Twintig edities Krokusfestival en nog meer*
Tuur Devens
- 49 *Krokusfestival is niet de auto, wel de motor als het om vernieuwing gaat*
Filip Tielens
- 52 *Reflectie: professionele meetings Krokusfestival*
- 54 *Wow!!! 20 edities!*

Een festival is méér dan een reeks voorstellingen!

Karolien Mondelaers
schepen van Cultuur

Al 20 edities lang slaagt het *Krokusfestival* er in om jaarlijks duizenden kinderharten en die van hun (groot)ouders sneller te doen slaan! Hoe spannend is het immers om helemaal op te gaan in een voorstelling, met verwondering te beleven wat er gebeurt en vervolgens je fantasie ten volle te laten spelen!

Sinds jaar en dag beschouwt cultuurcentrum Hasselt kinderen en jongeren als volwaardige toeschouwers die we met open armen ontvangen. De uitgebreide scholenwerking is daar een voorbeeld van, net zo als het zorgvuldig geprogrammeerde familieaanbod. Toen het *Krokusfestival* in 1995 van start ging, was het één van de eerste festivals voor jong publiek in Vlaanderen. Intussen zijn we gegroeid tot een internationaal kunstenfestival dat niet alleen toont, maar ook (co-)produceert en aan onderzoek doet. En daarmee is het *Krokusfestival* één van de meest toonaangevende in haar soort.

“Jong geleerd is oud gedaan” is een wijsheid die heel zeker ook opgaat op het vlak van cultuurbeleving. Maar meer nog dan investeren in ons toekomstig publiek, willen wij kinderen als kinderen de kans geven om in een wereld vol digitale verleidingen ook op een andere manier aan cultuurbeleving te doen. Met jaarlijks weer tientallen kwaliteitsvolle, gelaagde voorstellingen willen we hen fascineren en hun verbeelding aanzwengelen. En net die gelaagdheid zorgt ervoor dat jong en oud samen even sterk kunnen genieten van een voorstelling, ieder op zijn eigen tempo en interesseniveau.

Krokusfestival staat ook synoniem voor ontmoeten. Kinderen treffen mekaar en komen in contact met makers en uitvoerders. Maar ook professionelen uit de sector komen vanuit de hele wereld naar Hasselt afgezakt. En dat “de hele wereld” ook letterlijk beschouwd mag worden, blijkt uit de inschrijvingen die komen vanuit heel Europa, Zuid-Korea en Thailand, China, Nigeria en Egypte, Chili en Brazilië en ook de USA. Door het uitwisselen van kennis en ervaring, het prospecteren bij vaak nieuwe voorstellingen en het vergroten van ieders netwerk, wil het *Krokusfestival* de sector versterken en vooral ook jonge makers ontwikkelingskansen bieden.

In deze publicatie krijgt u een overzicht van wat 20 edities van dit prachtige festival teweeg gebracht hebben én ook een vooruitblik naar de toekomst. De historiek wordt toegelicht door theaterrecensent Tuur Devens, terwijl journalist Filip Tielens het festival situeert in het kunstenlandschap en directeur Gerhard Verfaillie de internationale dimensie van het festival belicht. De quotes van bezoekers en makers, de foto's en de illustraties geven een sfeerbeeld van dit alles. Met andere woorden, met deze publicatie nemen we u graag mee op sleeptouw in de wereld van fascinerende voorstellingen, uitdagende verbeelding en de wereldwijde wil om kinderen serieus te nemen als geweldig publiek.

1995

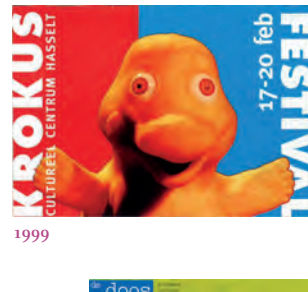
1996

1997

1998

1999

2000

2001

2006

2008

2009

2013

2014

2015

2002

2010

2016

2004

2011

2012

2017

Ieder kind is een kunstenaar. De moeilijkheid is er een te blijven als je groot wordt. (Pablo Picasso)

Gerhard Verfaillie
directeur CCHA
artistiek leider Krokusfestival

en fierheid telkens weer te realiseren. Dank voor vorm, inrichting, techniek, onthaal, kaartverkoop, begeleiding, kortom: voor alles! Dank, veel dank!

dank aan de vorige en huidige ploeg vrijwilligers die met grote inzet meehelpen om van elke editie een feest te maken. Sta me toe daarbij drie 'super' vrijwilligers bij naam te noemen, drie mensen die edities lang het verschil mee helpen maken: **Gilbert Bongaerts, Moniek Draulants en Iene Mesotten.** Dank, veel dank!

dank aan alle productieleders die, toen *Krokusfestival* vlug en vooral veel begon te groeien, alle edities in goede banen geleid hebben: **Peter Hendrikx, Anneke Geerts, Hanne De Valck en Emely Alders.** Dank, veel dank!

dank aan de CCHA-programmatoren/artistieke leiders die koppig doorgezet hebben om *Krokusfestival* te maken tot wat het is: **Barbara Wyckmans, Paul Lambrechts, Lies Jacobs en Pieter Claessens.** Dank, veel dank!

dank aan een bijzonder iemand die aan alle edities meegewerkt heeft, ondersteunend, inhoudelijk, administratief, uitvoerend, kortom: overall. **Karin Valée** heb ik ooit, enkele edities geleden, mijn festivalrechter- en linkerhand genoemd. Terecht. Dank, veel dank!

dank aan alle kunstenaars die de verwondering hebben gevoeld doorheen al die jaren, aan alle programmeurs die soms van om de hoek en dan weer uit een ander continent op bezoek kwamen en vooral, vooral, aan alle kinderen en families die gekeken, geluisterd, gespeeld, getekend, gedanst, gezongen hebben tijdens hét festival dat je beweegt, het *Krokusfestival*. Dank, veel dank!

Zo stond het er, in 2016, op de muur. Sierlijke zwarte letters op een witte achtergrond. Krachtig, zelfs ietwat opdringerig. Maar wel een statement tijdens een festival voor kinderen en families dat zichzelf liever een festival voor jong publiek noemt. Terecht. Want zoveel bezoekers horen bij de + van de 2,5,6 of 8+ voorstellingen. De +, een club, de enige club waar ik graag bij

hoor. Omdat het, anders dan het lijkt, niets met leeftijd te maken heeft, maar wel met een + aan verbeelding, aan fantasie. Aan verwondering die onderweg verloren dreigt te gaan, of toch bijna, aan de

ondeugende pret om buiten de lijntjes te kleuren en dat nog vanzelfsprekend te vinden ook.

20 edities Krokusfestival = een hoofd vol herinneringen, omzien met en in verwondering, ver genoeg omzien om weer naar voor te kijken. Op naar meer, anders, op naar een festival dat zich weer bevraagt en uitvindt. Maar laat het vooral één ding wel blijven: kinds als de kunstenaar!

20 edities Krokusfestival = dank alle vorige en huidige bestuursleden, aan alle vorige directies en vooral, vooral aan alle ex-werknemers en aan de huidige CCHA-ploeg om dit doorheen de jaren met overtuiging, vastberadenheid

*“Het Krokusfestival is
uitgegroeid tot een begrip
en maakt Hasselt één week
het centrum van de wereld.
Onwaarschijnlijk hoe het festival
erin geslaagd is om te blijven bevestigen
en zowel het mainstream als het experiment
binnen zijn programma te combineren.
Uniek in dit landschap en een zegen
voor de kunstenaars
en hun publiek!”*

Marc Maillard
Theater FroeFroe

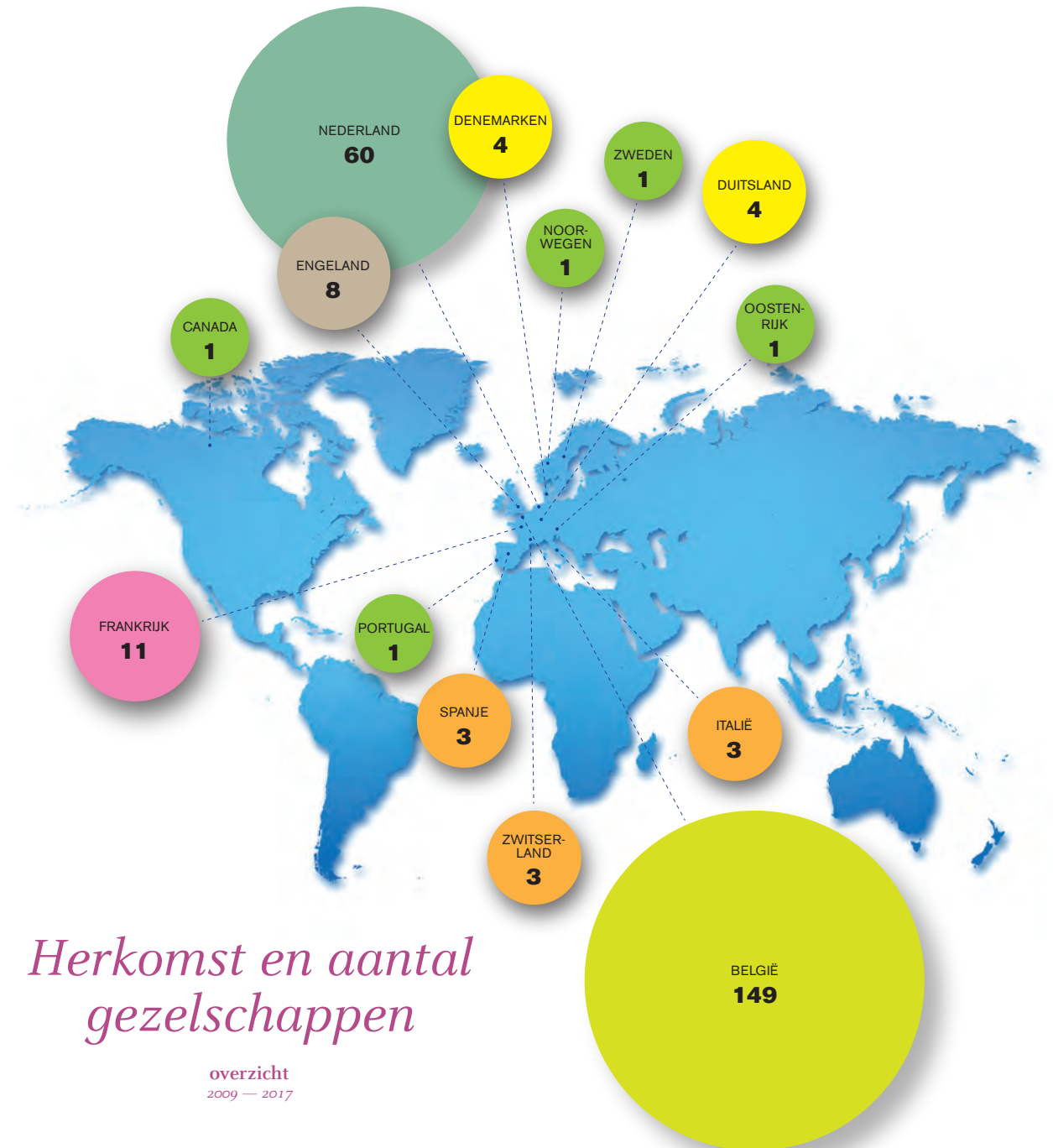
Herkomst en aantal programmatoeren

overzicht
2009 — 2017

Herkomst en aantal gezelschappen

overzicht
2009 — 2017

1996 — Het Filiaal (Nederland) *Als je vader een held is*

1996 — The Primitives (België) *Up*

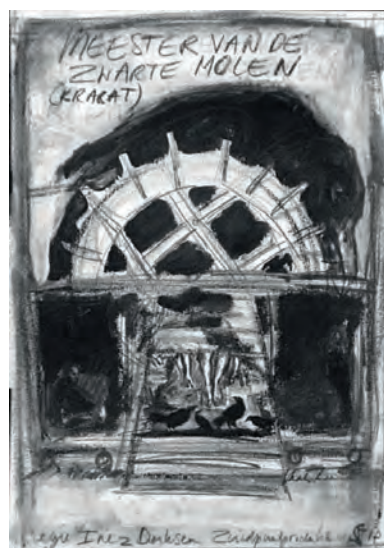
1998 — Beumer & Drost (Nederland) *De tien geboden*

1998 — Het Filiaal (Nederland) *Een rustige zondag*

1997 — Theater Artemis (Nederland) *Soms verdwaal ik in een draak*

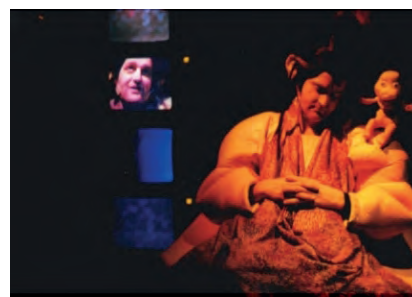
1997 — De Zuidpunt (België) *Meester van de Zwarte Molen*

1997 — The Primitives (België) *Goed tot zie bodem*

1998 — Stella Den Haag (Nederland) *Slagwerk*
© Pan Sok

1999 — Theater FroeFroe (België) *Zippo*

Twintig edities Krokusfestival en nog meer!

Tuur Devens
theaterrecensent

Twintig edities *Krokusfestival*. Het kan tellen. Een festival dat focust op podiumkunsten voor jong publiek dat én artistieke kwaliteit biedt én dat al zo lang bestaat. Er is zelfs meer: het theater kriebelde al veel eerder in de krokusvakanties, maar toen heette het nog geen 'festival'. Het *Krokusfestival* kende immers een flinke aanloop. In die proloog werden de stevige fundamenten gelegd van wat nu uitgegroeid is tot een smaakmakend internationaal kinder- en jeugdtheaterfestival. Het festival evolueerde – als een modern associatief toneelstuk – van kennismaking over verdieping naar verbreding, schommelend tussen liefde en verrassing. Twintig edities en meer zat ik vaak op het puntje van mijn stoel om dan achterover leunend nog meer te genieten. Met een prettige angst dat het te snel zou afgelopen zijn. Hopelijk blijft het Krokusfestival nog lang een verhaal zonder einde.

Reflectie 1

De homo sapiens was vanaf het begin al een homo ludens, en dat is hij nu nog steeds vanaf zijn geboorte. De mens is van nature uit een splend wezen, zoals hij van nature uit over taal beschikt. De baby, het kind, de volwassene speelt, en kijkt naar het spel van de anderen. Spelen en kijken is des mensen. (naar Johan Huizinga, *Homo Ludens*, 1938)

Daar staat hij. De jongen met de scheefgezakte muts, hij kijkt schichtig om zich heen. Hij stottert, wil iets zeggen, zoekt woorden. "Je kunt je niet aan lucht vasthouden./ Tegen wolken kun je niet leunen./ Ik wel, ik hou me vast aan lucht./ Gebakken lucht, zure lucht, warme lucht./ Ik hou me daaraan vast."

Seppan.

Bijna exact 25 jaar geleden, op zaterdag 8 februari 1992, voerde Stella Den Haag dit stuk van Hans van den Boom op in het cultureel centrum Hasselt. *Seppan* ging over jonge en oude mensen in een Zweeds industriestadje en was vooral een sfeertekening over kleine

Seppan

en grote mensen, met hun onvervulde verlangens naar contacten en hun moeilijkheden daarmee. *Seppan* is voor mij het icoon van de verandering van het kinder- en jeugdtheater uit de jaren '80 en '90. De zoethoudende sprookjes waren verdwenen, de pedagogische stukken waren voor altijd opgeborgen, moraliserende betutteling was uit den boze. Een kinderhand was niet meer snel gevuld, artiesten en theatermakers wilden goed theater brengen voor kinderen en jongeren. Een nieuwe, poëtische taal ontwikkelde zich, associatief werden verhalen gecreëerd in woorden, muziek, beelden, bewegingen en spel. Het theater speelde in op herkenbare situaties, thema's en gevoelens, maar gaf er net dat tikkeltje of zelfs tik extra aan, om ook esthetisch en artistiek te beroeren. Emotief theater noemden we dat toen. Niet de avonturen an sich waren belangrijk, maar wel wat er bij personages aan emoties leefde. In de hoop dat die emoties ook de jonge toeschouwers konden treffen. Theater werd beleven. En dat goede theater voor jong publiek is blijven groeien in die kwart eeuw. Ook nu nog wordt er getimmerd en geëxperimenteerd, vol overgave storten artiesten zich op nieuwe thema's, op onbekende vormen.

Reflectie 2

Er was een tijd dat menig volwassene uitriep dat dat nieuwe kindertheater eind vorige eeuw niet geschikt was voor kinderen. Kinderen zelf hadden er vaak geen moeite mee. Kinderen en kunstenaars zijn eigenlijk bondgenoten. Zij worstelen met hetzelfde: hoe greep krijgen op deze wereld (dat is vanzelfsprekend een existentiële vraag die levenslang geldt). Artiesten zien daar ook mogelijke antwoorden als ze dat samen met of voor kinderen doen. Artiesten zoeken, zoals kinderen (en mensen) zoeken; de wereld is niet eenvoudig, is complex. Dat complexe vertelbaar maken is een essentiële taak van de kunstenaar. Dat wil niet zeggen dat de kunstwerken en de theaterstukken allemaal direct begrijpelijk en hapklaar moeten zijn. Ze mogen tot nadenken stemmen, tot inleven, tot reflectie. Bij volwassenen, bij jongeren, bij kinderen.

OOK KINDEREN HEBBEN RECHT OP GOED THEATER.

Barbara Wyckmans

Het kindertheater in CC Hasselt begon met **Barbara Wyckmans**. In 1982 werd haar gevraagd om de jeugdprogrammaring op zich te nemen. Daar was ze niet meteen enthousiast over: “De jeugdvoorstellingen van het KJT of van het Schooljeugdtheater waren toch niet je dat. Maar op een avond ging ik op prospectie naar *Moeke en de Dwaas* van Jozef van den Berg, de legendarische theatermaker, met een versie voor kinderen en één voor volwassenen. Toen zag ik het: goed kindertheater is dus mogelijk!”

Gezelschappen die eind ‘80, begin ‘90 het ‘goede’ kindertheater brachten kwamen vooral uit Nederland: Stella Den Haag (nu tot NTJong omgevormd), Jozef van den Berg, Huis aan de Amstel, Tg Wederzijds, Artemis, Speeltheater, Studio Peer, ... Het zijn nog altijd begrippen en een aantal bestaat nu nog. Ook Vlaamse gezelschappen doken op. Eva Bals speeltheater (nu Kopergieterij) was toen heel smaakmakend. FroeFroe (dat zich vertakt in FroeFroe en in Blauw Vier, het latere Laika), Theater Taptoe, Joris Jozef (nu Ultima Thule) brachten heel wat anders dan het oubollige poppenkastgedoe van vroeger.

Reflectie 3

Nu is het volkomen normaal dat een cultuurcentrum of gemeenschapscentrum regelmatig theater en dans programmeert voor kinderen. Een dertig jaar geleden was dat knokken. Bij de lokale, provinciale en gewestelijke overheden, en ook bij privé-instellingen (zoals banken) werd toen geld gezocht. Veel beleidsmakers, sponsors, ... moesten toen nog overtuigd worden van de noodzaak van kunst voor kinderen.

Naast voorstellingen en dramacursussen programmeerde Barbara Wyckmans ook voorstellingen in enkele vakanties. De krokusvakantie werd een week met drama- en sportcursussen, een paar voorstellingen en een tentoonstelling. In 1992 was dat *De muzikale tuin* van Etienne Favre. Nu zouden we spreken van een interactieve expositie, maar die term bestond toen nog niet.

De installaties om zelf klanken op te wekken, waren er echter wel. *Een dame in de kast* ging toen in première, een levend stripverhaal met korte scènnetjes die elkaar in hoog tempo opvolgen. Het was een productie van een paar mensen van FroeFroe, met name Jo Roets (nu Laika) en Greet Vissers. Oud Huis Stekelbees (met Guy Cassiers, nu Toneelhuis) maakte kindertheater tot een artistiek hoogstaand product en werd nadien Victoria, Eva Bals Speeltheater verraste en ontroerde met haar aanpak jong en oud, Herwig Deweerdt zou het verteltheater verder ontwikkelen, Het Gevolg (toen met Ignace Cornelissen) wist koningsdrama’s helder voor kinderen te brengen, Arlette Van Overvelt kwam uit Het Gevolg en richtte luxemburg op, ... Dat en zo veel meer was allemaal mee te maken in Hasselt, vòòr, naast en tijdens de *Krokusfestivals*.

ELK GROOT VERHAAL BEGINT KLEIN

Paul Lambrechts

Paul Lambrechts volgt in ‘94 Barbara Wyckmans op en programmeert ook in 1995 een met voorstellingen gevulde krokusweek. De naam ‘festival’ wordt nog niet in de officiële Kleine Waarheen gebruikt. Maar het is wel een festival! Paul Lambrechts wil een week met meerdere voorstellingen per dag én met een randprogrammaring om die voorstellingen heen. Hij wil de week tot festival verheffen. De editie 1996 wordt aangekondigd met *Krokusfestival!* Een nieuw *Krokusfestival* met tekst, beeld en klank! Je zou dus kunnen denken dat dit de start is. Maar in 1997 staat er ‘derde editie’ van het festival. Daaruit kunnen we dus afleiden dat de week van 1995, weliswaar nog niet onder die titel, als start wordt gezien.

Ging het bij Barbara Wyckmans om het publiek kennis te laten maken met goed theater, dan focust Paul Lambrechts meer op de artiesten. Hij stelt het festival samen van 1994 tot en met 1999 met premières van ‘oude’ en ‘nieuwe’ makers, met het tonen van artistieke ontwikkelingen van een kunstenaar, met toonmomenten van work-in-progress. Hij wil in de krokusweek het publiek

Een dame in de kast

een extra aanbieden: de mogelijkheid om met de artiest in contact te treden, om zicht te krijgen op het werkproces, op de kunstdisciplines, een kijk achter de schermen, ...

Zo kan het jonge publiek in ‘95 in het Levend Theatraal Museum: het *Ovalium* van Victoria een parcours afleggen, achter gordijnen piepen en diverse acts zien en horen. De *muzikale Schommels* en *Objecten en Klankmachines* van Frédéric Le Junter zijn interactieve exposities waarin de kinderen in ‘96 zelf aan de slag kunnen gaan. Als afsluiter van dat jaar is er een concert met hedendaagse percussie. In 1997 kunnen de kinderen dolen in het *Cirque des Sons*. De muziek van John Cage klinkt in een productie van Champ d’action in ‘98 en een jaar later houdt Mauro Pawloski een scratch-party met de kinderen.

Paul wil het publiek verrassen met zijn voorliefde voor muziek, dat vertaalt zich dan ook in zijn programma’s. Dat was toen eind jaren ‘90 ook de houding van meerdere programmatoren: “Wij hebben iets te vertellen en dat willen we graag delen!” Paul Lambrechts gaat al lachend nog een stapje verder: “Ik wilde trots zijn op mijn signatuur, op mijn keuzes.” En dat vindt hij nu nog altijd: een festival kan pas groot worden door de – harde – keuzes die gemaakt worden. Er is nog heel veel middelaat in de (kinder) kunstwereld, vindt hij, en dat moet een festival zeker weren.

Hij liet zich natuurlijk inspireren en ook leiden door wat er in die jaren qua goed aanbod was. Zo waren er de grote Nederlandse (jeugd-) theatergezelschappen als Stella den Haag, Artemis, Tg Wederzijds, Huis aan de Amstel. Wat Paul nu nog altijd heel jammer vindt is dat hij *Bernadetje* van Victoria (Gent) door praktische omstandigheden niet heeft kunnen plaatsen in het festival. Meeslepend, beklijvend ervaringstheater: “Zo krachtig kan theater zijn! De buitenwereld wordt het theater opgetrokken, meesterlijk en sublimierend, esthetisch gestileerd!”

Reflectie 4

Je hebt natuurlijk de hapklare amusementsbrokken en de podium-fastfoodproducten uit het commerciële

circuit. Ze geven de mensen variaties van het reeds gekende dat ze willen zien. Hun evenementen overspoelen de mensen. Ze beschikken over een enorme promotiemachinerie. Daarnaast zijn er kunstenaars die daar niet aan willen toegeven, die hun eigen ding willen doen, hun eigen artistiek ei willen leggen, het nog-niet-gekende willen laten zien en horen. Ook voor kinderen. Dat lukt niet altijd, maar het is wel de betrachting van een *Krokusfestival* om het publiek daarmee te verrassen.

Eind jaren 90, begin 2000 heeft het goede kinder- en jeugdtheater zijn plooi gevonden. Makers en spelers uit de beginperiode zijn ook nu nog actief. En gelukkig dient zich nu ook een nieuwe generatie van theatermakers aan die steeds frisse lucht laten waaien over het podium en door installaties. Voor de edities van 2000 tot 2003 kunnen programmeurs **Lies Jacob** en daarna **Pieter Claessens** rekenen op **Karin Valée** voor de samenstelling van het aanbod.

Maar wat wel duidelijk wordt vanaf 2003: er moet nagedacht worden over de taak, de vorm en de toekomst van het *Krokusfestival*.

“Het Krokusfestival is een inspirerende ontmoetingsplek waar een zo breed mogelijk publiek van kinderen, jongeren en hun (groot)ouders kennis kan maken met kwalitatieve (inter) nationale kinderkunsten die vermaken, verrassen, verbeelden, vertragen, verwonderen. Daarnaast stimuleert het festival de creatie van creaties voor/met een jong publiek en ontwikkelt het een ontmoetings- en verdiepingsrol voor professionele (inter)nationale makers en programmeurs.”

Deze ‘mission statement’ anno 2017 is van **Gerhard Verfaillie**. Dertien jaar lang heeft hij er naar toe gewerkt. Gerhard komt uit Kortrijk, waar hij had meegewerkt aan Anno’02, een groot kunstfestival met duidelijke aandacht voor kinderen en jongeren. Hij begint

vanaf maart 2003 in cultuurcentrum Hasselt. Eerst staat hij alleen in voor kunsteducatie, een half jaar later komt daar de schoolprogrammaring bij, en als fulltimer vanaf 2004 krijgt

hij de leiding over theater, familie- en schoolvoorstellingen én het *Krokusfestival*. Sinds de zomer van 2015 is hij directeur van het cultuurcentrum. Het *Krokusfestival* blijft zijn passie.

Terug naar 2003, het jaar dat er geen festival plaatsvond. Gerhard Verfaillie wilde meer dan een gewoon festival met een aantal activiteiten achter elkaar. Hij plant niet op korte termijn, zoals vaak in de sector gebeurt, maar op lange termijn: “Hoe moet het *Krokusfestival* er uit zien in 2013, tien jaar later?”

Het festival moet vooreerst vooral ook internationaal zijn. Er moeten producties komen, niet alleen uit Nederland of uit de Franse grensstreek, maar ook uit andere Europese landen en liefst ook uit andere continenten. Met daaraan gekoppeld ook een export van Vlaamse producties. Internationaal dus in twee richtingen. In 2008 zijn er op het festival de eerste echte internationale producties te zien. Helios Theater komt uit Duitsland en Compagnie Médiane uit Straatsburg brengt *IVI*, een woordeloze voorstelling met een mengeling van figurentheater, schimmenspel, muziek en beeldende kunsten. In al de jaren die daarop volgen breidt het internationale pakket zich enorm uit. Artiesten en gezelschappen komen uit Noorwegen, Zweden, Denemarken, Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk, Portugal, Italië, Spanje, Groot-Brittannië, Canada, ... De wens is om in de toekomst ook gezelschappen uit andere continenten, uit andere culturen met een andere esthetiek naar hier te halen en ook een uitwisseling met Vlaamse gezelschappen te hebben.

Verder wilde en wil Gerhard dans voor kinderen en kleuters ontwikkelen en stimuleren: “Ik herinner mij nog *Rozenblad*, een dansvoorstelling die Ugo Dehaes bij Laika maakte.

Rozenblad

Het was abstracte dans. Er werd toen nogal afwijzend op gereageerd.” Ikzelf weet nog dat ik het een esthetische productie vond die een heel eigen wereld (schiep) van beweging, sfeer, geluiden, traag tempo, een wereld, waarin de jonge én oudere toeschouwers langzaam opgaan. Ook haalde ik een wetenschappelijke onderzoek aan waaruit bleek dat kinderen totaal geen

probleem met abstracte dans hebben! Integendeel, hun fantasie wordt enorm geprikkeld.

Er was dus werk aan de winkel om bij het grote en kleine publiek het imago van dans op te krikken. Het *Krokusfestival* wilde daaraan meewerken, meer zelfs, het wilde dans voor jong publiek stimuleren.

Ook wilde het *Krokusfestival* producties mee mogelijk maken. “We wilden nieuwe namen, nieuwe artiesten, choreografen. We wilden speuren bij opleidingen, in Vlaanderen, maar ook in Maastricht, Utrecht, ... We wilden werkplaatsen aanbieden, plekken voor onderzoek, experiment, creatie,” vertelt Gerhard. Het wordt dus in tegenstelling tot voorgaande jaren ook een heus zoeken naar nieuw talent. Zelf op weg gaan en ontdekken. En die mensen kansen geven.

Als vierde punt moest het festival een “ontdekkingsfestival” zijn. Een plek waar het publiek nieuwe dingen ziet, maar waar ook ‘professionals’ nieuwe dingen kunnen ontdekken. Programmatoren, theatermakers, uit België, Nederland, andere landen. Er moeten premières zijn, er moet werk te zien zijn van nieuwe makers. Peter De Bie van Laika verwoordde dat mooi: “Als ik in de krokusvakantie naar Hasselt kom, wil ik verrast worden door dingen die ik nog niet ken.”

Gerhard: “Punt 5 uit het plan van 2003 was dat het festival ook een netwerk, een ontmoetingsplaats voor professionelen moest worden. Een internationale plek waar makers en programmatoren elkaar ontmoeten, reflecteren over jeugdtheater en dans, plannen en ideeën uitwisselen, gezamenlijke projecten opzetten, speelplekken aanbieden...”

Tussen 2004 en 2008 was het festival tweejaarlijks, gewoon uit financiële noodzaak om de ambities waar te kunnen maken, nieuwe mensen te zoeken, plannen concreet te maken, coproducties op te starten. Naast het *Krokusfestival* wordt in 2005 ook P2 opgestart, een productiesamenwerkingsverband tussen CCHA en Theater a/h Vrijthof Maastricht. Zo komen heel wat coproducties tot stand.

Op het festival van 2006 ging de CCHA/ Krokusproductie *Questo Ricordo* (“wat ik mij herinner”) in première. Een gevoelige dansvoorstelling over herinneringen. Zoals al eerder geschreven, prikkelt goede abstracte dans de fantasie, en dat deed deze productie. In een choreografie van Joke Laureyns en Kwint Manshoven van Kabinet K. creëerden zeven jongens, drie volwassen mannelijke dansers, een oudere man en een mannelijke muzikant een vertederende sfeer door hun bewegingen, door hun collage van spelletjes, solo's en groepsdansen en door de live muziek. Stille en leegte wisselden af met druk doen, de beste willen zijn en zich dan kwetsbaar opstellen, met plagerig branie schoppen om dan in een hoekje te gaan zitten of bij een opa op schoot te kruipen. Drie generaties jongens, zo raak, zo aandoenlijk.

Nat Gras van Goele Van Dijck zorgt vanaf 2008 jaarlijks voor ‘inwijding’ in danstheater voor de kleintjes. *Schaapwel* was een heerlijk warme voorstelling over het slapen gaan en de rituelen daar rond. Later volgen nog vele (nieuwe) Belgische gezelschappen en ook smaakmakende en gesmaakte buitenlandse gezelschappen zoals Tanzfuchs uit Duitsland, Dschungel Wien uit Oostenrijk, Aaben Dans en Don*Gu uit Denemarken, Co. Arcosm en shonen uit Frankrijk, Cas Public uit Canada, Hege Haagenrud uit Noorwegen, Curious Seed uit Schotland. Erik Käiel (Nederland) komt, na 2013, ook dit jaar weer met zijn *Murikamification*. De binnenstad van Hasselt zal ingepalmd worden door acrobatische dansers

Tornar

die geen gevel of paal ongemoeid zullen laten. Käiel is een artiest die al vaak te bewonderen was op het *Krokusfestival*, in solo's, in duo's, met en zonder zijn groep Arch 8. Uit Nederland kwamen en komen ook regelmatig De Stilte, Het Lab, dat dans en theater soms heel absurdistisch vermengde en daardoor bleef boeien, en The100Hands met hun acrobatische en wilde dansen in een vreselijk hoog tempo. Tabea Martin (Zwitserland/Nederland) onderzocht aspecten van ‘gender’ in de door P2 geproduceerde voorstelling *Pink for girls and blue for boys*. *fABULEUS* verrast meerdere keren

op het *Krokusfestival*. Op mij maakte *dUB* (2014) in een choreografie van Karolien Verlinden een enorme indruk door zijn strak geometrische vormgeving met een knipoog naar Tati. Ook *Kijk ver genoeg achterom en je kijkt weer naar voor* (2013) van Manon Avermaete en Paulien Truijten was een krachtige dans, die verraste door de doordringende beat en de uitputtingslag in fitnessbewegingen. Deze productie is ontstaan ‘dankzij’ *Krokusfestival*. In 2012 was er op het festival een try-out voor publiek en veel professionelen. “We hebben toen, in coproductie met *fABULEUS*, twee jonge choreografen die nog nooit voor een zaal noch voor een jong publiek een productie hadden gemaakt, die kans geboden. Dat is een manier van werken die ik met *Krokusfestival* wil blijven volhouden,” voegt Gerhard er aan toe.

Ook grote dansgezelschappen voor volwassen publiek brachten met soms wisselend succes voorstellingen voor jong publiek. Uit het buitenland waren dat Akram Khan Company (Groot-Brittannië) en shonen/Eric Minh Cuong Castaing (Frankrijk). Van bij ons waren er Zoo van Thomas Hauert, Needcompany en Ultima Vez, dat met *Radical Wrong*, in een choreografie van Wim Vandekeybus, in 2011 discussie uitlokte over de leeftijd van de doelgroep. De productie *Tornar* die Seppe Baeyens bij Ultima Vez choreografeerde en waarmee het festival van 2016 geopend werd, sloeg unaniem aan. Vier kinderen, twee jongeren, drie volwassen dansers en een 91 jarige man zoeken na een zandstorm contact met elkaar. Indrukwekkend emotioneel!

In 2009 is er voor de eerste keer *Krokus Dans*, een uitgebreide editie dankzij het Europese Interregproject voor de Euregio. Er waren 12 gezelschappen te gast (waarvan 7 internationale) die dans met en voor een jong publiek brachten. Er waren ook work-in-progress-momenten en natuurlijk dansworkshops. Het festival werd uitgebreid naar dagen voorafgaand aan de vakantie waardoor

Kijk ver genoeg achterom ...

scholen konden komen kijken en leerkrachten workshops konden volgen. TPO uit Italië kwam voor het eerst, Dschungel Wien toonde zijn *Geheime Werelden*. Dat was voor 6+ een tocht door kamers waarin schoenen duikboten werden en kasten piramides. Even grote verbeelding straalde er uit hun producties in de volgende jaren. Dans voor de kleinsten was er van de Franse compagnies Nathalie Cornille en Myriam Dooge,... Het kon niet op. Een studiedag i.s.m. Vlaams Theater Instituut maakte voor de professionelen het festival compleet. Thema was: *De dans ontsprongen*.

Het jaar daarop was er een *XL-editie* met liefst 68 voorstellingen, met vijf coproducties die in première gingen, met 16 premières van jonge nieuwe makers en met een heel bijzonder project waar ik nog met veel plezier aan terugdenk: *‘Als de deur gesloten is moogt ge niet binnenkomen (anders misschien wel)’* Het publiek ging in huizen de kinderslaapkamers binnen. Jonge makers zoals Annelies Van Hullebusch, Sofie Palmers, Marjolijn Freiling en Katrien Pierlet verrasten jong en oud met hun creatieve en artistieke vormgeving van herkenbare onderwerpen die kinderen bezig houden. Ik hoop nog altijd dat dit project eens een vervolg krijgt...

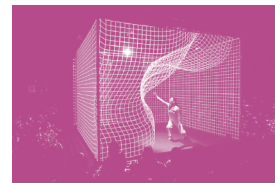
In 2011 was er dan weer een danseditie met een studiedag over dans en kunsteducatie en met een dertigtal dansvoorstellingen. Ook was er weer een eigen productie, *Shouting Dance*. Het choreografenduo Jonathan Burrows en Matteo Fargion werkten met jongeren, maar geheel in hun metrische en ritmische stijl. Jongeren kunnen ook wel wat anders dan videodansjes nadoen...

Krokus 2012 is weer een XL-versie met allerlei ‘soorten’ theater. Internationaal, maar ook met veel Belgische premièrevoorstellingen die dan verder hun weg vinden naar buitenlandse podia, zoals *fABULEUS*, *NatGras*, *Tuning People*, *keski.e.space* en *Kabinet K*. Ook jonge makers van hier krijgen kansen, zoals Manon Avermaete, tmg LAP met beeldend muziektheater en DEFDEF van Arnaud Deflem, die performance-achtige

kleinoden scheidt waarbij het jonge publiek onverhoeds wordt betrokken.

Vanaf 2013 ontvangt het *Krokusfestival* structurele subsidies van de Vlaamse overheid. De doelstellingen van tien jaar geleden zijn al voor een groot deel gerealiseerd. Er was de duidelijke internationalisering. Qua dans zat de appreciatie van het publiek in de lift en ook het aantal dansproducties steeg in kwantiteit en kwaliteit. Het *Krokusfestival* manifesteert zich vanaf nu niet meer 1x per jaar, maar 4 keer. Er is het festival tijdens de krokusvakantie, in de zomermaanden zijn er internationale masterclasses, er zijn studiedagen, reflectiemomenten over kinderkunsten rond thema's als taboes (dood, lichamelijke geweld, ...) en grenzen in de kunsten voor jong publiek.

Naast de ontwikkeling van dans, wil het *Krokusfestival* ook een nieuwe tendens in het theater tonen, n.l. het gebruik van technologie. *Hakanai* (2014) van Adrien

Hakanai

M & Claire B (Frankrijk) was zo'n dansproductie waarin technische hoogstandjes van projecties

niet het doel op zich zijn, maar waarin de techniek organisch en harmonieus met de choreografie en de ruimte samensmelt. De verbeelding wordt daardoor nog sterker. In de loop der jaren zijn ook veel verwantschappen opgebouwd met gezelschappen. Zo is het Italiaanse TPO een geliefd gezelschap dat na zijn *Vlinders* (2009) jaar na jaar zijn toch wel feeëriek producties bracht, in een harmonieuze mengeling van kleuren, licht, beelden, muziek, beweging, spel met objecten. TPO en *Krokus* vinden elkaar, zitten op dezelfde golflengte.

Dansvoorstellingen kennen vaak geen taalprobleem in de internationale wereld, maar soms toch wel. Zoals *Juryen/De Jury* (2015) van Hege Haagenrud (Noorwegen). Dat begint als een mooie dansvoorstelling.

Maar dan klinkt er plots gefluister, horen we kinderstemmen: “Wat doen die dansers? Waarom doen ze dat? Ik begrijp er niets van.” We zien kinderen op het projectiescherm. Ze praten, discussiëren, besluiten de voorstelling, die voor 6+ bedoeld is, stil te leggen. Er moet maar eerst naar hun menig gevraagd worden. Dat is natuurlijk een boeiend gegeven en Hege Haagenrud had alles tot een mooie productie met dans en projectie verweven. Maar er was natuurlijk een probleem: hoe ga je de gedachten en uitspraken van die Noorse kinderen in Vlaanderen verstaanbaar maken? Je kunt voor die leeftijd niet ondertitelen. Er bestond een Engelse versie, maar ook dat is dan hier niet mogelijk. “We hebben dat toen zelf naar het Nederlands vertaald en de Nederlandse teksten hebben we door lokale kinderen laten inspreken. Dat is dan naar Oslo verstuurd, waar zij dan voor de montage en synchronisatie zorgden. Dat alles kost natuurlijk tijd en geld, maar het was meer dan de moeite waard.”

In de toekomst wil *Krokusfestival* al die dingen blijven doen. Theater, dans, muziek, performances, toonmomenten, studiedagen, ontmoetingen, ... Het wil al die domeinen verder uitbouwen, wil het luik technologie en multimedia uitbreiden, wil ook meer inzetten op installaties. Aan plannen geen gebrek. Hopelijk volgen de overheidsinstanties voortaan ook financieel. Van de Vlaamse Gemeenschap is veel minder gekomen dan verwacht, het zijn de stad Hasselt en het Théâtre de Liège die het festival mee mogelijk maken.

Reflectie 5

Twintig edities *Krokusfestival* (en eigenlijk nog meer): dat is niet niets. Het publiek ontdekt door Barbara Wyckmans het theater voor jong publiek, Paul Lambrechts zet dat voort, Gerhard Verfaillie verbreedt en verdiept. Het publiek groeit. De kinderen van toen zijn de ouders van nu, en die komen. En ook de ouders van toen komen nu als grootouders met hun kleinkinderen,

de kinderen van nu. Mooi toch! Klein en groot laaft zich aan de kunsten, al jaren, aan al het theater en ander moois tijdens de krokusweek. Zeer prille lentekriebels gaan over in verrassende kunstkiebels. Theater, dans, muziek, beelden, ... dat alles ontroert, beklijft, kietelt, verstilt, troost. Kunsten verwennen elke leeftijd.

Juryen/De Jury

2000 — Speeltheater Holland (Nederland) *Nero Corleone*

2000 — An De Donder en Het Muziek Lod (België) *Anton* © Patrick De Spiegelaere

2001 — Luxemburg (België) *Rover, dronkeman*

2000 — Beumer & Drost (Nederland) *Fanfare*

Krokusfestival © Iene Mesotten

*When I think of Krokus,
I smile and I think:
February, A Flemish town
encircled by a road that always
leads to the CC - thank goodness,
I have found inspiration,
provocation, support, stimulation,
conversation, rigour, Gerhard,
new people, lovely people, great people!
Little people with open and wise hearts,
being there for the big people helping them
get it right again and again...
I look forward to more...*

Christine Devaney
Curious Seed

2001 — Theater Artemis (Nederland) *Maanvirus*

2002 — Speeltheater Gent/De Kopergieterij (België)
De gevaarlijke reis

2002 — Anna's Steen (België) *Onder ons gezegd en anders gezwezen*

2002 — Pantalone (België) *Mijn hart is een pinguin & Klein verhaal over liefde*

2002 — BRONKS (België) *Assepoester*

2004 — BRONKS (België) *De koning van de paprikachips*

2002 — Beumer & Drost (Nederland) *D.U.I.K.B.O.O.T.*

"I have a lot of love and respect for Krokusfestival, a festival I have visited every year since I started working for Imagine in 2011 because of the high quality, diverse programme of work for young audiences and the opportunities for delegates and artists from around the world to meet together.

The thing that is special about Krokusfestival is the warmth and care we experience each year, especially from Gerhard and Karin and their amazing team of festival staff and volunteers (many happy memories of snatched conversations with Gilbert and Monique in between shows!). This open warmth and commitment to quality always makes me feel a strong connection with the ethos of Imagine festival, one of the main reasons we look forward to many more years of festival visits and artistic collaborations. Dank u wel Krokusfestival!"

Fiona Ferguson
Imagine festival

Krokusfestival © Iene Mesotten

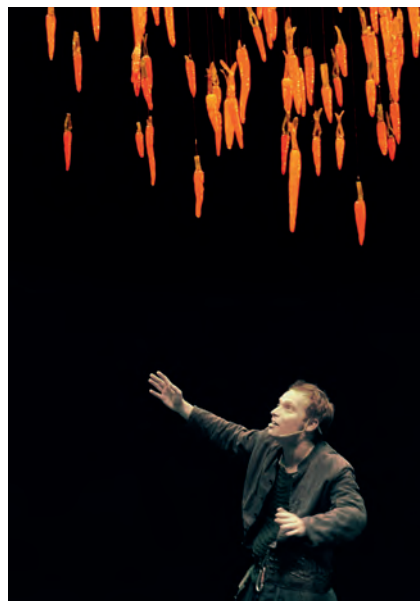
2004 — Theater Anna's Steen (België) *Ik ben een held*

2006 — Petit Peu (Nederland) *Eén, twee, drie!*
© Annuska Steiner

2006 — Lejo (Nederland) *Hands up!*

2006 — HETPALEIS (België) *Wortel van glas*
© Jan Van Deuren

2006 — Fanfakids (België) *Fanfarrah*

2006 — cultuurcentrum Hasselt (België) *Questo Ricordo* © Kurt Van der Elst

*“Krokusfestival, dat is voor mij de premières van *I see you* en van *de staat van de jeugddans* in 2011 en het plezier dat met dat schrijven gepaard ging. Het is een jaarlijks weerzien van vrienden en collega’s, bijna als een familiefeest, maar dan met de betere gesprekken.*

Het is vooral een plaats waar het begrip ‘dans voor jong publiek’ een gezicht krijgt, en dat is waardevol en om te koesteren. Ik wens het Krokusfestival een fantastische verjaardag en vooral een nog lang en gelukkig leven dat veel generaties dansmakers mag inspireren en uitdagen!”

Joke Laureyns
Kabinet K

2008 — Victoria/Tim Etchells (België) *That night follows day*

2008 — Stabada (België) *Van de muis die geen muis was* © Mich Leemans

*“Het Krokusfestival
is een internationale parel.
Door de jaren zijn ze bottum-up
geroeid vanuit een verankerde lokale
infrastructuur die een internationale
betekenis heeft gekregen.”*

Jan Baanstra
De Stilte

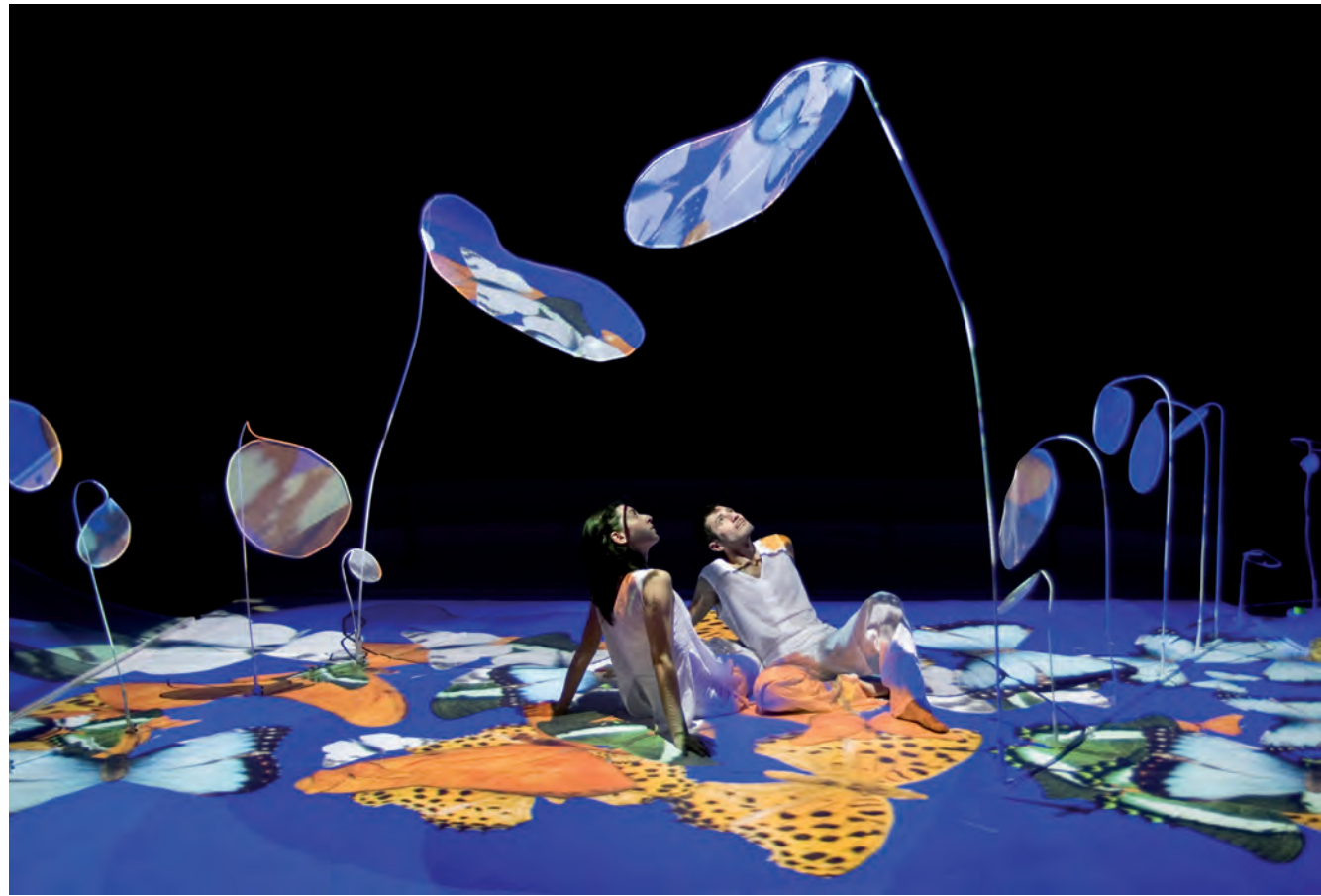

2008 — De Stilte (Nederland) *De kartonbewoners* © Hans Gerritsen

2008 — Pantalone (België) *Dag maan* © Axel Jacobs

2009 — TPO (Italië) *Farfalle/Vlinders*

"We were honored to join in Krokus different times since 2008, this festival means something special for all the community of artists who are engaged with kids. The spaces, the audience, the selections of plays presented are always a wonderful surprise. This festival make us proud to be European!"

Davide Venturini
Artistiek directeur van Compagnia TPO

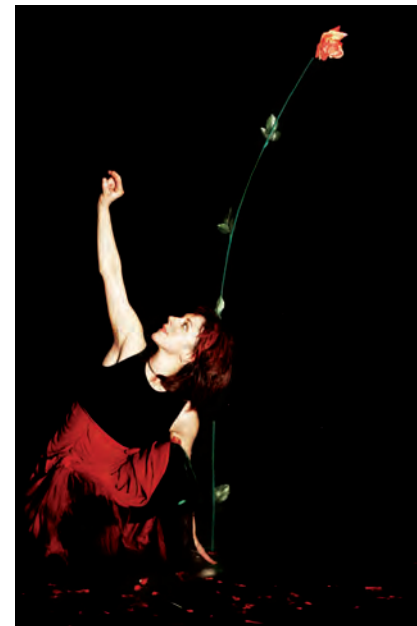
2009 — Dschungel Wien (Oostenrijk)
Geheime Welten/Geheime werelden © Stefan Beer2009 — Materiais Diversos/Tiago Guedes (Portugal)
*Matrioska*2009 — Co. Myriam Dooge (Frankrijk)
*Hé Eau/Dag water*2009 — Co. Félicette Chazerand - parcours asbl
(België) *A l'ombre des arbres/ In de schaduw van de bomen* © Gilles Destexhe2009 — inti (België) *De een de ander*2009 — Sabine Seume Ensemble (Duitsland)
*Der Seelenvogel/De ziel, de vogel*2009 — Danscompagnie De Stille (Nederland) *Alice*
© Hans Gerritsen

2009 — Busy Rocks (België) *Keeping busy keeping still* © David Bergé

2010 — Theater Refleksion (Denemarken)
Het lelijke eendje © André Andersen

2010 — Tabula Rasa Dance Company (Schotland)
Dilly Dilly © Callum McKay

“Krokusfestival shows every year the current innovative Flemish-Dutch scene with many premieres and has a great artistic supporting program. In addition, the festival offers the international guests a forum to exchange and to get inputs and know-how on important topics in the theater for young audience. And all who were already at the festival appreciate Gerhard as an excellent host and the wonderful and friendly team and will be eager to come again, we too! Congratulations to the 20th anniversary!”

Gabriele Villbrandt and Georg Biedermann
TAK Theater Liechtenstein / ASSITEJ Liechtenstein

2010 — Compagnia TPO (Italië) *Barocco*

2010 — Theatergroep MAX. (Nederland) *Belle* © Joep Lennarts

2010 — Nat Gras (België) *Speeltijd*

2010 — David Middendorp/Frontaal Theaterproducties (Nederland) *Maanschaduw*

2010 — Alexandra Broeder (Nederland) *Nature or Nurture*

2010 — Compagnie Etantdonné (Frankrijk) *Zig Zag* © Compagnie Etantdonné

2010 — keski.e.space (België) *Coup' Gazon*

2010 — Kopergietery/Kabinet K (België) *Unfold* © Kurt Van der Elst

2011 — Aaben Dans (Denemarken)
Ik Jij Wij © Stefan Beer

2011 — Cacao bleu (België) Zus zonder zus II

2011 — Dschungel Wien (Oostenrijk) Popcorn
© Christa Bauer

2011 — Compagnie Arcosm (Frankrijk) Echoa

*"First of all:
happy anniversary, Krokusfestival!
I am happy that you thrive and continue
to gather high quality performances
for the benefit for audiences and professionals.
I have only known you since 2012, but in that
time you have developed explosively!
Besides of all of the enthusiastic local
audiences, adults as children amongst each other,
lots of national and international artists and
programmers are coming to meet up, exchange
in a cosy atmosphere, watch good performances
and follow the more experimental projects.
All of this would never happen without of the
steady Krokus team – thanks a lot!
And Hurray!"*

Pernille Møller
Aaben Dans

2011 — Tuning People & fABULEUS (België) Tape
voor kinderen

2011 — Compagnia TPO (Italië) Kindur

2011 — Het Lab Utrecht & Tg. DOX (Nederland)
Couple-Like #2 © Anna Van Kooij

*"For me, Krokusfestival
combines two aspects that are
rarely found exclusively for contemporary
work for young audience: a great
opportunity to perform for children
and youth as well as a network to connect
and make new professional encounters.
It is a great place to find new
cooperation partners and to set up
exchange with colleagues."*

Barbara Fuchs
tansfuchs

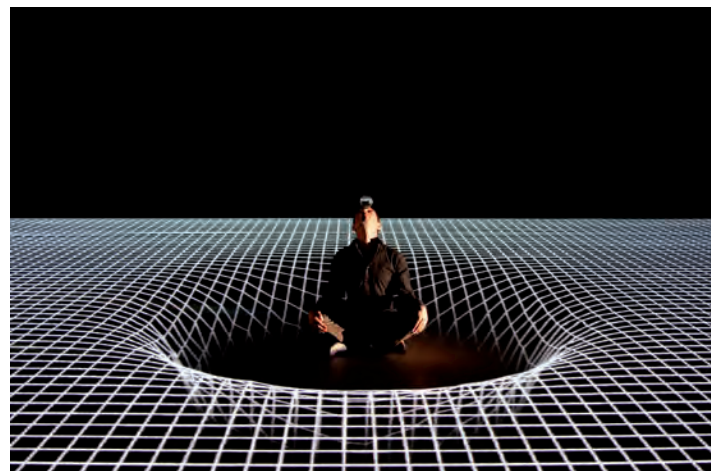
2011 — tanzfuchs/Barbara Fuchs (Duitsland)
Kopffüssler/Koplopers

“De krokus laat zich door niets of niemand tegenhouden. Noest trotseert de bloem hagel, sneeuw en andere obstakels. Gerhard, de geestelijke vader van het gelijknamige festival, bouwt even koppig al twintig jaar aan een jong publiek en een internationaal netwerk. Leve de krokus, leve het festival!”

Jo Roets
Laika

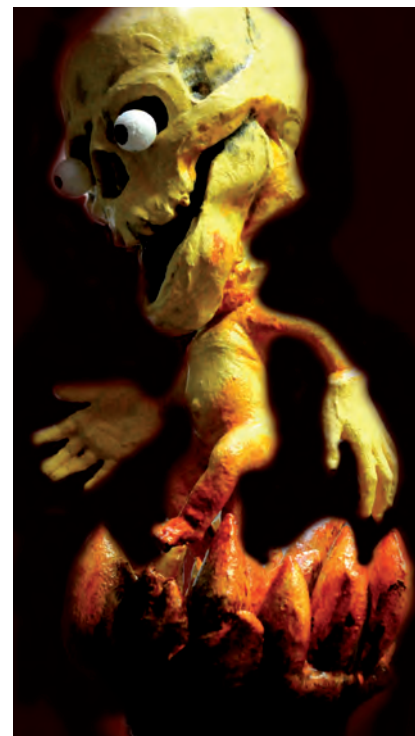
2012 — Laika & Muziektheater Transparant (België)
Opera Buffa © Phile Deprez

2012 — Compagnie Adrien M (Frankrijk) Cinématique © Adrien Mondot

2012 — Het Lab Utrecht/Alma Söderberg
(Nederland) Alles © Anna van Kooij

2012 — Theater FroeFroe (België) Tropoi

2012 — tmgLAP (België) Nestel © Joost Milde

2012 — Theatercompagnie DefDef (België)
Operatie BFF*

“Als jonge maker heb ik er ook mijn eerste stappen mogen zetten. Gerhard stond open voor nieuwe kleine projectjes, gaf vrijheid en vertrouwen en steunde met goede raad en fijn publiek. We speelden er in een klein tentje met cassettebandjes, lieten Wouter Hillaert als beer kinderen de stuipen op het lijf jagen, veranderden een turnzaal in een cowboy ranch, zochten muizenissen in het modemuseum en maakten kunst tussen de kunstwerken. En ook een luid applaus voor de fijne technische ploeg die weten waar ze mee bezig zijn en die immer sympatieke vrijwilligers. Ik maak een diepe buiging, kom recht, bal mijn hand tot een vuist en sla me ermee op de borst. Respect!”

Arnaud Deflem
DefDef

2012 — Stella Den Haag (Nederland) In de nesten
© Robert Benschop

2013 — Compagnie Fet a Mà (Spanje) *Swap!* © Linus Ben/Ulls

2013 — Arch8/Erik Kael (Nederland) *Murikamification*

2013 — Hans Beckers (België) *Sonara Machina* © Marc Adriaenssens

Krokusfestival © Ine Mesotten

2013 — Krokusfestival & Theater Stap (België) *A swallow song /zwaluw zang* © Chris Van der Burght & Kurt Vander Elst

2013 — Theater Gnaffel (Nederland) *De ingebeeelde ziekte* © Ron Greeve & Marie-Louise de Bruijn

2013 — Zoo/Thomas Hauert (België) *Gevulde dans op verklede muziek* © Filip Vanzieleghem

“Happening so early in the year, presenters and makers from all over the world can come meet, connect, and be inspired for their own upcoming festivals and seasons - it has launched many careers, and been a catalyst for disseminating good work around the globe. Long live the Krokusfestival!”

Erik Kael
Arch8/Erik Kael

2013 — Compagnie Ramodal (Frankrijk) *Au bord de l'autre* © François Berthon

2013 — Camille Scherrer (Zwitserland) *In the woods / Diep in het bos*

2013 — Het Lab Utrecht (Nederland) *Beste sneeuw*

2014 — Krokusfestival
© Monique Rutten

“Krokusfestival stelt een zeldzaam en waarachtig vertrouwen in de maker, vanuit een visie die richting geeft op het internationale toneel van jeugdtheater en met de charme die zo kenmerkend is voor Hasselt en haar cultuur. Voor ons de uitgesproken plek om ons jonge publiek en inspirerende collega’s te ontmoeten, een jaarlijks ijkpunt, een catalysator binnen onze ontwikkeling.”

Jasper Džuki Jelen &
Mojra Vogelnik Škerlj
The 100Hands

2014 — The 100Hands (Nederland) *In the midst of everything/Overall in het midden*

2014 — Krokusfestival © Monique Rutten

2014 — Krokusfestival
© Monique Rutten

2014 — Krokusfestival © Monique Rutten

2014 — Adrien M/Claire B (Frankrijk) *Hakanai*
© AMCB

2014 — De Maan & Nat Gras (België) *De steltenloper*
© Rudy Gadeyne

2014 — Needcompany (België) *Raar? Maar waar!*

2014 — Compagnia TPO (Italië) *Bleu/Blauw*

2014 — The Walley Range All Stars (Engeland) *Pig*

“Krokus is one of those rare moments when I was applauded at the stage but also after the show when I arrived in the theater cafe. This spontaneous homage, young and old together, remains engraved in my memory. This unique festival presents always our works in optimal conditions equal to the work dedicated to the general public, which is more rare than is believed... It is a place of encounters and exchanges unmatched for the artists.”

Hélène Blackburn
Cas Public

2015 — Hege Haagenrud (Noorwegen)
Juryen/De jury © Siren Lauvdal

2015 — Theater De Spiegel (België)
Mouw © Marion Kahane

2015 — Cas Public (Canada) Variation S
© Damian Siqueiros

2014 — Krokusfestival © Monique Rutten

2015 — fABULEUS (België) Snipperdagen © Clara Hermans

2015 — Rosas & Krokusfestival (België)
Rosas@Krokus © Ludovic Driessen

2015 — Philippe Quesne/Campo (België)
Next day © Ludovic Driessen

2015 — Krokusfestival © Iene Mesotten

2015 — Krokusfestival © Monique Rutten

2015 — Tanzfuchs Produktion (Duitsland) Alles im Eimer/Tjokvol © Meyer Originals

2015 — Krokusfestival © Monique Rutten

2015 — Floating Media (Nederland) Magische onderwereld © Daphne van Duivenboden

2016 — shonen/Eric Minh Cuong Castaing
(Frankrijk) *lil'dragon* © E.M.C. Castaing

2016 — Akram Khan Company (Groot-Brittanië)
Chotto Dosh/Het kleine thuisland © Richard Haughton

2016 — Theater FroeFroe (België) *Grietje*

*“Krokusfestival was/is voor
fABULEUS niet enkel een uitgelezen
platform om voorstellingen te presenteren
aan een jong én internationaal publiek,
het was/is ook een inspiratie- en ontmoetingsplek.
Meer nog: onze expliciete keuze om naast producties
met jongeren ook met een grote regelmaat
dansproducties voor kinderen te maken ontstond
tijdens één van de studiedagen tijdens
het Krokusfestival 2009. En leverde sindsdien
onder meer ‘Blauwe Storm’, ‘Kijk ver genoeg
achterom en je kijkt weer naar voor’,
‘ZOO doen ze de dingen’, ‘Popcorn’
en ‘Snipperdagen’ op.”*

Dirk De Lathauwer
fABULEUS

2016 — Krokusfestival © Iene Mesotten

2016 — *fABULEUS & Fast* (België) *Wild*
© Anne Thuot

2016 — Krokusfestival © Iene Mesotten

2016 — Cie. Nyash (België) *Stoel* © Gilles Destexhe

2016 — Krokusfestival © Iene Mesotten

2016 — Joris Van Oosterwijk (Nederland) *Stamping
project/Klein stempelproject* © Iene Mesotten

2016 — Krokusfestival © Iene Mesotten

2017 — Korzo/Djojokarso (Nederland) *Jij bent 'm* © Irina Antonova

2017 — NTjong (Nederland) *Mona* © M. de Gruyter & J. Vervest

“Visiting Krokusfestival as an international professional visitor is definitively worth it: a bunch of performances with a high diversity in form and aesthetics, an international weekend with inspiring panels and workshops and last but not least: a great opportunity for networking with a huge number of local and international programmers, artists and audience developers.”

Nico Grüninger
Kazeme Bazel

2017 — Xirriquiteula Teatre (Spanje) *Papirus*

“Krokusfestival is one of the most important platforms in Europe when it comes to performing arts for a young audience. It’s a unique meeting point where artist, programmers, producers get together and continue to develop and strengthen the culture for children!”

Peter Sunesson
Dansstationen

2017 — Dansstationens Turnékompani & The 100Hands (Zweden/Nederland) *Matta matta*

Krokusfestival © Iene Mesotten

2017 — Laika (België) *De passant* © Abelardo Morell, Boston Courtesy Edwynn Houk Gallery, New York & Zürich

“Het Krokusfestival is de ‘place to be’ voor de kinderkunsten in Vlaanderen. Een warme presentatieplek die daarnaast vol inzet op creatie, experiment en reflectie en tegelijk internationaal de poorten opent.”

Wouter Van Looy
Zonzo Co.

2017 — Zonzo Co. (België) *3ACH*

“Krokusfestival is a warm, open atmosphere full of international creative juices flowing towards the sole purpose of making theatre for young people as good as it possibly can be!”

Vince Virr
Barrowland Ballet

2017 — Barrowland Ballet & Macrobert Arts Centre (Schotland) *Poggle*
© Brian Hartley

2017 — Zaam (België) *Kalf!* © Atelier Bildraum

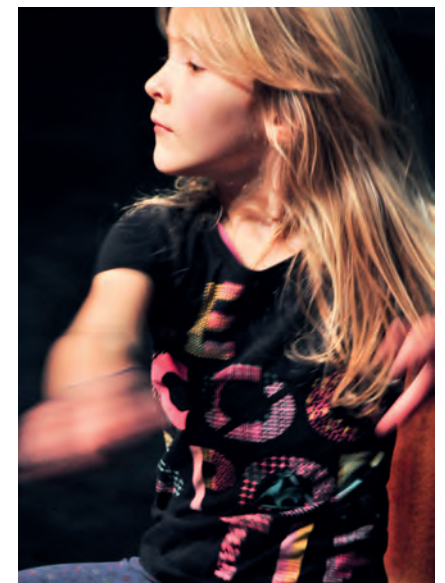
Krokusfestival © Iene Mesotten

2017 — De gezusters Hirngespinst (België) *Reparaties & herstellingen*

“Saturday early get up, breakfast in Liege, arriving in Hasselt, baggage to the hotel and diving into the Krokusfestival. Meeting and connecting to the huge number of colleagues, theater makers, actors, dancers, directors, curators - friends. Wonderful performances from all over Europe in the Cultuurcentrum, surprising site specific productions, small events and plays between the different stages. The international dinner is so intense for all senses. The perfect organized and prepared discussions of the Flemish theater community with these strong inputs from outside and finally little spring flower in front of the Cultuurcentrum- that is my carnival - the Krokusfestival in Hasselt- the best you can do.”

Detlef Köhler
Theater Gruene Sosse/Starke Stücke Festival

Krokusfestival © Iene Mesotten

Krokusfestival is niet de auto, wel de motor als het om vernieuwing gaat.

Filip Tielens in gesprek met Gerhard Verfaillie

Toen Gerhard Verfaillie in 2003 de artistieke leiding overnam, schreef hij een utopisch plan over waar het *Krokusfestival* tien jaar later zou moeten staan. Het eerste woord dat hij toen neerpende, was “internationaal”. Dit jaar, tijdens de 20ste festivaleditie, zijn er niet minder dan 60 buitenlandse programmatoren te gast uit Europa, maar ook Zuid-Korea, USA, Chili, Nigeria, Egypte, Brazilië en Thailand. Daarnaast staan er producties gepland uit Nederland, Denemarken, Italië, Spanje, Engeland en Zweden. Het minste wat we kunnen stellen is dat hij in zijn opzet geslaagd is. Maar hoe kwam deze internationale werking tot stand? Wat zoekt *Krokusfestival* in Europese netwerken als Fresh Tracks Europe en PUSH? En wat is dat nu precies: kwaliteitsvol jeugdtheater?

Waarom wilde je in 2003 met *Krokusfestival* zo graag de internationale tour op?

‘Ik heb het altijd al belangrijk gevonden dat ook kinderen in aanraking kunnen komen met theater en dans uit andere landen. Maar helaas speelt er in Vlaanderen amper buitenlands werk voor een jong publiek. Daar lag voor *Krokusfestival* een lacune om op te vullen, vond ik. Ik heb nooit begrepen waarom volwassenen wel recht zouden hebben op buitenlandse voorstellingen, maar kinderen niet. Net daarom vind ik het bedroevend en beschamend tegelijk dat er in het jeugdtheater zo weinig import is uit het buitenland. Zeker als

je het vergelijkt met de steeds grotere tournees die Vlaamse gezelschappen in het buitenland maken.’

Waarom is er volgens jou een gebrek aan import?

‘Er zijn natuurlijk praktische bezwaren om een internationaal gezelschap uit te nodigen. Zo is het vaak duurder omwille van de transport- en verblijfskosten. En het opstellen van contracten in andere talen is niet eenvoudig, om nog maar te zwijgen over andere wetgevingen. Maar daarnaast leeft er bij ons jammer genoeg het cliché dat het buitenlandse jeugdtheater ‘minderwaardig’ is aan wat wij hier in Vlaanderen creëren. Dit soort reacties vind ik niet alleen achterhaald, ze zijn vaak ook niet onderbouwd door kennis van zaken. Het is niet omdat een voorstelling uit bijvoorbeeld Italië of Chili of ... een andere esthetiek heeft dan de onze, dat ze daarom minder kwaliteitsvol is.’

Hoe start je met zo’n internationale werking?

‘De internationale oriëntering van *Krokusfestival* is organisch gegroeid. Eerst onderzocht ik welke de belangrijkste festivals in het buitenland waren die ik zou moeten bezoeken. Daar leer je dan weer nieuwe artiesten kennen, maar ook programmatoren die me tips gaven over welke producties uit hun eigen land de moeite zijn. Met het Scandinavische jeugdtheater ontwikkelde ik al snel een band. Die producties vond ik intrigerend. Het kind werd er als kijker au sérieux genomen en niet betutteld. Pas later ontdekte ik jeugdtheater uit Zuid-Europa. Het Italiaanse gezelschap TPO was daarin erg belangrijk. Met hun multimediale producties waren ze vaak te zien op *Krokusfestival*, maar via hen leerde ik ook nieuwe artiesten kennen. En zo bouw je langzaam maar zeker een netwerk op. Het is als een grote puzzel waar je telkens nieuwe puzzelstukjes aan kan toevoegen. Trial and error. Maar één ding is zeker: je moet veel tijd én geld investeren om internationaal te werken. Ik denk dat ik nu gemiddeld zo’n vijftien à twintig buitenlandse festivals per jaar bezoek. Een duidelijke intentie, heel wat gedrevenheid en een geloof dat kwaliteit grenzen overschrijdt, zijn absoluut nodig om aan internationalisering te doen.

Zeker als je ook banden wil creëren buiten Europa. Zo onderzoeken we momenteel met partners uit Brazilië en Chili of we een meerwaarde kunnen creëren op artistiek en esthetisch vlak.

Langzaamaan vonden ook steeds meer buitenlandse programmatoren de weg naar *Krokusfestival*.

‘Het aantal internationale bezoekers is door de jaren heen inderdaad exponentieel toegenomen. Door de nadruk meer te leggen op dans voor een jong publiek, stegen we in 2013 van 10/12 naar 30 buitenlandse programmatoren. Dit jaar zitten we al aan meer dan 60 internationale bezoekers, ook steeds meer van buiten Europa. *Krokusfestival* is geen showcase met een ‘best-of’, maar een festival waar je nieuwe tendensen en artiesten kan ontdekken. Doorheen de jaren zijn we er met *Krokusfestival* in geslaagd om vaste prik te worden op de internationale festivalkalender. Voor veel programmatoren zijn we een echte meeting place. Naast het officiële gedeelte overdag, worden er ook veel banden gesmeed door ‘s avonds te dineren of op café te belanden. Dit informele circuit is erg belangrijk om informatie uit te wisselen.’

Hoe is de band met Wallonië? Dat blijft toch ons dichtste, maar tegelijk ook verste ‘buitenland’?

‘Er is veel te weinig uitwisseling tussen het Vlaamse en het Waalse jeugdtheater. Enkele jaren terug is op *Krokusfestival* Assitej België ontstaan, een nieuwe nationale afdeling van het wereldwijde netwerk voor jeugdtheater. Met Assitej België komen we een drietal keer per jaar bijeen en voeren we gesprekken over spreiding en inhoudelijke thema’s. Je moet weten dat het Vlaamse en het Waalse circuit behoorlijk van elkaar verschillen. In Wallonië is het festival Rencontres Jeune Public in Huy van levensbelang. Daar mogen alle structureel gesubsidieerde gezelschappen hun voorstellingen spelen en worden andere makers door een jury geselecteerd. Alle Waalse programmatoren zijn er en ze maken nadien een keuze welke producties ze als schoolvoorstelling willen laten spelen. Het jeugdtheater bij onze zuiderburen heeft ook veel langere speelreeksen

dan bij ons. De repertoiregedachte is er erg sterk. Hoeveel jeugdproducties in Vlaanderen worden er na een zestal weken spelen niet afgevoerd? Te veel, als je het mij vraagt. We produceren enorm veel in Vlaanderen, helaas met vaak slinkende tournees.’

EUROPESE NETWERKEN

***Krokusfestival* is ook bijzonder actief in Europese netwerken. Fresh Tracks Europe is ondertussen afgelopen. Kan je me daar iets meer over vertellen?** ‘Fresh Tracks Europe liep van 2011 tot 2014 en draaide volledig rond dans voor een jong publiek. We hebben met Fresh Tracks Europe de productie, internationalisering en spreiding van dans voor kinderen en jongeren een stevige duw in de rug gegeven. Met organisaties uit zes landen werkten we samen door dansers en choreografen bij elkaar te brengen in ateliers ze te stimuleren in hun onderzoek naar een nieuwe danstaal. Zowel de kwaliteit als de kwantiteit van jeugddans is er dankzij Fresh Tracks Europe op vooruitgegaan.’

Nu is er PUSH, een nieuw Europees project waar *Krokusfestival* bij betrokken is. ‘Klopt. Na Fresh Tracks Europe zochten we naar een vervolg. Met een aantal partners gingen we back to basics. En zo ontstond PUSH. Onze belangrijkste drijfveer is zorg te dragen voor de zogenaamd moeilijke thema’s in de kinderkunsten. Denk aan gender/seksuele identiteit, migratie/identiteit en (over-)bescherming. Eén van de concrete uitwerkingen is dat we enkele artiesten mee op sleeptouw nemen wanneer we in het buitenland op prospectie gaan. Zo was ik vorig jaar op Showbox in Oslo en nam ik de Vlaamse artiesten Jelle Marteel en Eline Kuppens mee. Veel kunstenaars hebben zo’n drukke speelagenda’s dat ze er te weinig aan toe komen om andere voorstellingen te zien of nieuwe collega’s te leren kennen op festivals. Ik ben er zeker van dat dit tot vruchtbare ideeën zal leiden. Een ander aspect van PUSH zijn de laboratoria die we rond deze thema’s organiseren. In die laboratoria werken artiesten uit verschillende landen acht dagen lang samen met elkaar, maar ook met externen zoals CEO’s, journalisten

of leraars. Alles wordt gefilmd en gedocumenteerd, om zo ook andere makers en festivals te inspireren.’ Zo werkten Ilse Ghekiere, Yentl de Werdt, Soetkin Demey en Maryam Hedayat samen met buitenlandse makers in het PUSH-lab over gender (februari 2017, Edinburgh).

Waarom kozen jullie net deze thema’s uit? ‘In Schotland vond dus al een masterclass plaats rond gender omdat artieste Eilidh MacAskill daar heel erg mee bezig is. Het leidde er al tot een stevige journalistieke rel. Na de start van het project schreef een populaire krant dat het festival in Edinburgh Europese subsidies ontving om van de Schotse kinderen “perverten” te maken. En dat dit reden te meer was om de Brexit te steunen, want dat de Schotten Europees geld niet nodig hadden voor dit soort “perversiteiten”. Om maar te zeggen dat morrelen aan de vaste genderrollen nog steeds een taboe blijft. Ook in Vlaanderen. Als je een beetje lichamelijke op het podium zet, en dan spreek ik nog niet eens over homoseksualiteit of bijvoorbeeld het werken met een transseksuele acteur op het podium, dan kan je best heftige reacties verwachten.

Migratie is natuurlijk een hot topic. Onze Ierse partner plaatst dit in een interessant perspectief. Er zijn in totaal al anderhalf miljoen Ieren geëmigreerd naar landen als Canada, Amerika en Australië. Terwijl het “probleem” met de asielzoekers nu slechts een deel bedraagt van wat de Ieren zelf ooit aan emigratie ontwikkeld hebben. Het is belangrijk dat kinderen in het jeugdtheater al van jongs af aan in contact komen met verhalen over vluchten en de identiteitsvraagstukken die daar uit voortvloeien. Het thema overbescherming legde ik zelf op tafel. Ik las een onderzoek waarin stond dat ouders die op een terras zitten gemiddeld om de achttien seconden oogcontact hebben met hun kind in de speeltuin. Dat betekent dus dat kinderen nog slechts zeventien seconden vrijheid hebben. Maar ook de ruimte die een kind krijgt om vrij te spelen, is sterk verminderd. Ik snap dat in dit post-Dutroux-tijdperk niet meer alles kan, maar we moeten niet zo geobsedeerd zijn met veiligheid. Een speeltuin zou

niet ontworpen mogen worden door een veiligheidscoördinator. Een bos heeft ook geen vier keuringen ondergaan om er in te mogen spelen.’

KINDEREN MEE AAN HET ROER

Hoe zit het met de diversiteit van jullie doelpubliek? Is het *Krokusfestival* er voor alle jongeren?

‘We interpreteren diversiteit bewust in haar brede betekenis. Zo doen we heel wat projecten rond sociale diversiteit en zien we sterke generationele verschillen in onze bezoekslijfers. Tijdens het weekend van *Krokusfestival* trekken we vooral ouders met kinderen aan, terwijl dit op weekdays voornamelijk grootouders met kleinkinderen zijn. Op dit moment wordt diversiteit te vaak gereduceerd tot etnische diversiteit. Het is belangrijk dat we een publiek uit verschillende culturen bereiken, maar ik wil mij niet bezig houden met tellen hoeveel Belgen van allochtone origine er in onze zaal zitten. Ik geloof dat je geen interculturele werking opbouwt gedurende enkele festivaldagen, wel dat dit een taak is van de reguliere werking van een cultuurhuis. Een festival kan een motor zijn van verandering, maar het is niet de hele auto. *Krokusfestival* moet wel inspireren en kan goede buitenlandse voorbeelden rond interculturaliteit aan het licht brengen. Zo hoef je alleen maar naar Nederland te kijken en je ziet meteen dat de verkleuring van de jeugddans er beter gelukt is dan bij ons. Daarom plannen we in 2019 een groot internationaal symposium rond culturele diversiteit in het jeugdtheater.’

In welke mate werken jullie participatief met kinderen? Kan het jonge volk ook mee co-creëren tijdens *Krokusfestival*?

‘Sinds 2013 laten we kinderen meewerken in ons festivalteam. We doen jaarlijks een oproep naar kindervrijwilligers die backstage mee willen helpen. Vanaf dit jaar werken we ook inhoudelijker met kinderen. Een leerkracht drama bezoekt samen met enkele kinderen de voorstellingen op *Krokusfestival* en voert hier gesprekken over met hen. Mijn droom is om een aantal kinderen mee te nemen op mijn prospecties, zodat ze zelf kunnen bepalen welke voorstellingen ze graag

op het festival willen laten spelen. Op het podium zelf zie je bijna ieder jaar wel projecten met kinderen. In de vorige editie creëerde Rosas samen een choreografie met kinderen. Ook Benjamin Vandewalle, Erik Kaiel, Stefan Perceval en Jonathan Burrows gingen op onze vraag al aan de slag met kinderen. Zelfs in buitenlandse producties als lil’dragon van het Franse gezelschap shonen speelden, na een intense repetitieperiode, 14 kinderen mee. Ieder jaar staan er wel kinderen op onze planken!’

Waarom moet een kind volgens jou naar *Krokusfestival* komen?

‘Als je het op het niveau van de individuele voorstellingen bekijkt, geef ik dezelfde redenen als bij de gewone familievoorstellingen tijdens het seizoen. Namelijk: omdat kunsten voor jong publiek vraagtekens plaatsen en geen uitroptekens, omdat ze de verwondering en fascinatie voeden, omdat kinderen het recht hebben om te mogen genieten van schoonheid. Als je tijdens *Krokusfestival* meerdere producties gaat bekijken, krijg je er de festivalsfeer gratis bovenop. Cultuurcentrum Hasselt wordt die dagen echt een ontmoetingsplek voor kinderen en gezinnen! Tijdens een festival staat een publiek ook meer open voor avontuur.’

DE PUBLIEKEN

Zijn er publieksreacties uit de afgelopen jaren die je bijbleven? ‘De meest extreme reacties waren er na de première van *Radical Wrong*, de explosieve jongerenproductie die choreograaf Wim Vandekeybus maakte in 2011. Zo’n intense reacties had ik nog nooit meegemaakt! Tijdens de voorstelling voelde ik de spanning al in de zaal. Op de receptie achteraf was er een grote split: de helft van het publiek was superpositief toen de dansers binnenkwamen, de andere helft draaide zijn rug. Er hing een grote buzz rond die voorstelling. *Radical Wrong* rommelde aan de grenzen van de verwachtingen. Dat moet kunnen op een festival, vind ik. Een heel mooie poëtische productie

was *Songs from above* van de Deense gezelschappen Teater Refleksion en Teater MY. Dit stuk speelde in een kleine tent voor slechts 30 toeschouwers per keer, waardoor er geen plaats was om Nederlandse boventiteling te voorzien – bovendien kon het kleinste doelpubliek van vijfjarigen ook niet lezen. Dus bedachten we een creatieve oplossing. Omdat het een poëtisch stuk was met een rustig tempo, bleek er net genoeg tijd te zijn om tussen de Deense tekst ook een Nederlandse vertaling te zeggen. Het gezelschap kwam een week eerder aan en speciaal voor *Krokusfestival* integreerden we een Vlaamse actrice. *Songs from above* ging over de dood van een kind. Ik herinner me dat een grootmoeder kwam kijken met haar kleinkind, enkele weken nadat haar andere kleinkind stierf. Uiteindelijk is die vrouw vier keer komen kijken. Voor haar was het een verwerkingsproces. Ze stuurde ons achteraf zelfs kaartjes om te vertellen wat de voorstelling betekend heeft voor haar.

Wat maakt volgens jou een voorstelling goed?

‘Een voorstelling die niemand onberoerd laat, is altijd goed voor een festival. Een productie waarover iedereen erg enthousiast is, uiteraard ook. Voor mij persoonlijk zijn een aantal parameters belangrijk. Blijft de voorstelling bij mij plakken? Zal ik er volgende week nog aan denken? Wanneer ik op prospectie ga in het buitenland denk ik vaak pas op de terugvlucht na over welke producties ik graag wil boeken. Zo heeft alles even kunnen bezinken. Een ander belangrijk criterium voor mij is de integriteit van de theatermaker. Voel ik een noodzaak om net dit stuk te creëren? En is de maker daar geloofwaardig in? Verder stel ik me ook de vraag: spreekt het mij als volwassene aan? En natuurlijk ook: hoe reageren de kinderen in de zaal? Ik vind niet dat ze alles moeten snappen of alleen maar tevreden zijn, maar ik wil wel dat ze gefascineerd blijven.’

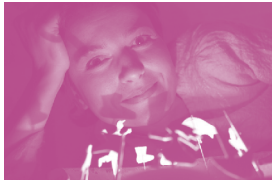
DE TOEKOMST

Waar moet *Krokusfestival* volgens jou staan binnen tien jaar?

‘De laatste tijd denk ik veel na over ‘eenheid in verscheidenheid’, over ‘communicatie over grenzen’, over ‘verbindingen’. Niet voor niets heet de discussiedag tijdens Krokus 17 ‘Think local, create global’. En dat zowel naar het publiek, naar artiesten, naar andere culturen en artistieke processen. *Krokusfestival* zou nog meer een motor van inspiratie moeten zijn. In de meest idealistische wereld duurt het festival zes dagen en zijn alle makers er de hele tijd op aanwezig. Zo wordt het een creatief, alle kanten opstuitend festival met voorstellingen en workshops voor een breed publiek, maar ook met masterclasses en evenementen voor artiesten. Iedereen zit zo zes dagen lang in een creatieve bubbel die dan aan het einde weer openspat.’

Hoe lang zie je jezelf nog aan het roer staan van *Krokusfestival*?

‘Nog even en toch ook niet meer te lang. Straks wordt het tijd voor aflossing, dat is zeker, maar voorlopig doe ik het nog bijzonder graag. De drive om mij voor *Krokusfestival* in te zetten, is nog steeds dezelfde: ik wil overtuigd worden van een sterke voorstelling en deze dan ook tonen aan een groot publiek. Dat is de missionaris in mij zeker?’ (lucht)

Songs from above

Radical Wrong

Reflectie: professionele meetings Krokusfestival

2017	26/02/17	PUSH — Presentatie van dit door Creative Europe gesteunde internationale project
	27/02/17	Think local create global — Forum over cross-Europese globalisering en culturele/artistische kwaliteiten
	27/02/17	Internationaal netwerkmoment — Vlaamse gezelschappen ontmoeten internationale programmatoren
	28/02/17	Danst de dans nog? — Forum over productie en spreiding van dans voor jong publiek
	28/02/17	Staat van de jeugddans 4 — Ugo Dehaes
2016	28/02/17	Gendersaurus Rex — Masterclass door Eilidh MacAskill over ‘gender’
	25 t/m 27/02/17	Invited — Residentie en toonmoment Ultima Vez / Seppe Baeyens
	7/02/16	To festival or not? — De rol van festivals in de kunsten voor jong publiek
	8/02/16	PUSH gender/identity/safety zones — Samenwerkingsproject Imagine Festival Edinburgh, The Ark Dublin, Scenekunstbruket Oslo, Aaben Dans Roskilde en Krokusfestival
	9/02/16	Internationale ontmoetingsdag i.s.m. Kunstenpunt — Speeddates, thematische gesprekstafels en netwerklunch - ontmoetingsdag voor buitenlandse gasten met het Vlaamse landschap
2015	10/02/16	Jong voor Jong — Hoe kunnen we het Vlaamse landschap blijven verjongen?
	9 t/m 14/02/15	Dance education revisited i.s.m. Mooss, IDOCDE, Elim Sende Association, Zodiak, Imagine, Passerelle en Vera Bergman — Zesdaagse Internationale conferentie over danseducatie met kinderen en jongeren
	14/02/15	We love dance education! — Open debat: Welke rol spelen kinderen en jongeren bij danseducatie?
	16/02/15	Uit je stoel! — Makersgesprek: zijn kinderen op het podium volwaardige acteurs?
	17/02/15	Uit je stoel! — De betrokkenheid naast het podium. Culturele rugzak: Adne Sekkelsten (Noorwegen) en Henrik Köhler (Denemarken)
2014	16/02/15	Staat van de jeugddans 3 — Alexandra Meijer
	19/02/15	Assitej Belgium — Verkennende bijeenkomst
	2/03/14	Danseducatie herbekeken 3 — Presentatie en debat: www.dansendansen.be & kortfilm Movements
	3/03/14	Unlimited edition — Internationaal colloquium over kunsten voor jong publiek - Jeremy Boomer Stacey & Yvette hardie
	4/03/14	Unlimited edition — Internationaal colloquium over kunsten voor jong publiek: toekomstperspectieven, artistieke kwaliteit, grenzen of taboes
2013	4/03/14	Een dag met — Jeremy Boomer Stacey en Yvette Hardy
	8 t/m 11/02/13	Fresh Tracks Europe — FTE voorstellingen, presentatie publicatie
	9/03/13	De grote klap — Dans voor het allerjongste publiek
	11/03/13	De grote klap — Strategieën om het landschap te verrijken
	11/03/13	Staat van de jeugddans 2 — Ives Thuwis
2012	11/03/13	Danseducatie herbekeken 2 — Dafne Maes: danseducatie
	15/02/12	Danseducatie herbekeken — Bewogen thinktank over danseducatieve tools 2
	17/02/12	Hemelse klanken — Voorbij de grenzen van theater en dans voor een jong publiek? Transnationale productie en spreiding.
	5/03/11	Staat van de jeuddans 1 — Joke Laureyans
	3/03/11	Danseducatie herbekeken — Een bewogen thinktank over danseducatie 1
2011	7/03/11	Fresh Tracks Europe — Presentatie internationaal dansnetwerk
	8/03/11	Let's go Young — Rondetafelgesprek met jonge makers over noden en verwachtingen
	15/02/10	Krokus als ontmoetingsplek voor professionals — i.s.m. VTI - Ontmoeting tussen internationale festivaldirecteurs en Vlaamse makers
	17/02/10	Krokus als ontmoetingsplek voor professionals — i.s.m. VTI - Rondetafelgesprek met jonge makers uit Vlaanderen en Nederland
	2009	23/02/09

keski.e.space (B) *Bib-Lieb*
 Compagnie Fet a mà (ES) *Swap!*
 Hans Beckers (B) *Sonara Machina*
 Compagnie Ramodal (F) *Au bord de l'autre/ Om en om*
 Compagnie Maandacht (B) *Red!*
 Katrien Pierlet & Sofie Palmers (B) *Blanche en Forza (een kakafonie)*

+++ BUITEN CATEGORIE
 Rebecca Dautremer (FR) *Het geheime dagboek van klein duimpje*
 Camille Scherrer (CH) *In the woods / diep in het bos*
 Tal en thee (B) *Uit een doosje*
 Compagnie Squeezz (NL) *Wolk geland*
 Theater Tieret (B) *Camera Obscura*
 Initia vzw (B) *(un)usual*
 Cacao Blue (B) *Loods 7, workshop voor kinderen en hun (groot)ouders*

2014 — fABULEUS & Karolien Verlinden/Tuning People (B) *dUb*
 Krokusfestival (B) *Krokant*
 Zeven/Inne Goris (B) *ZigZag ZigZag*
 Theater FroeFroe (B) *Repelsteel*
 De Maan & Nat Gras (B) *De steltenloper*
 Théâtre Oz (B) *Guizing*
 Malou Van Sluis & Judith Sleddens (NL) *In de verte*
 fABULEUS & Busy Rocks (B) *3 op 3*
 Teatrodistinto (I) *Kish-Kush*
 Zonzo Compagnie (B) *Mile(s)tones*
 Compagnia TPO (I) *Bleu/Blauw*
 Marthaltentatief (B) *LOT*
 The10ohands (NL) *Line Engravers*
 Benoit Sicat (F) *Le son de la sève/Bosklanken*
 Krokusfestival/Theatercompagnie DefDef (B) *Kaauwbooj*
 Arch8/Erik Kaiel (NL) *Connect the dots/ Verbind de punten*
 tmg LAP (B) *Plafondmeisje*
 Etienne Borgers (NL) *Meneer Molsk*
 Needcompany (B) *Raar? Maar waar!*
 Compagnie Frieda (B) *x tot de zoveelste Krokusfestival (B) Huis*
 MAAS (NL) *De man die alles weet*
 Curious Seed (UK) *Chalk About/Krijt er op los!*
 Compagnie DYO (B) *Gaspard*
 Don*Gnu (DK) *Kvinde kend dit skab/ Vrouwen, ken je kast!*
 Adrien M/Claire B (F) *Hakanai*
 Zonzo Compagnie (B) *Muziekkamers*
 Eva schram & Hans Van Cauwenberghe (B) *Schipper mag ik overvaren?*

+++ BUITEN CATEGORIE
 Camille Scherre (CH) *Ik zie ik zie wat jij niet ziet (of omgekeerd)*
 Roel Traa, Veerle Van Dieren & Lotte Van Den Berg (NL) *Ocelli*
 The Whalley Range All stars (UK) *Pig*
 Krokusfestival & Duizendpoot producties (B) *Binocle*
 Mattias De Leeuw (B) *Workshop bij de steltenloper*
 De Circusknecht (NL) *De Dieromdom*
 The10ohands (NL) *In the midst of everything*
 Paust (B) *Op handen*

2015 — Philippe Quesne/Campo (FR/B) *Next day*
 Sprookjes enzo (B) *Hans en Grietje*
 NTjong (NL) *Othello*
 Cas Public (CA) *Variations S*
 Hege Haagenrud (NO) *Juryen/De jury*
 Flop (F) *Dal Vivo!*
 Barrowland Ballet (UK) *Tiger tale/Tijgerse verhalen*
 The10ohands (NL) *Gang-makers*
 Tuning People (B) *DaDaKaKa*
 Tanzfuchs Produktion (D) *Alles im Eimer/Tjokvol*
 keski.e.space i.s.m. Kosmonaut (B) *Raaklijnen*
 Aifoon & Krokusfestival (B) *Fondouk*
 fABULEUS (B) *Snipperdagen*
 Mangrove-Tentactile (B) *DUO#2*
 Zonzo Compagnie (B) *Slumberland*
 Hege Haagenrud (NO) *How to be alone*
 fABULEUS & Albert Quesada (B) *Slow sports*
 Theater De Spiegel (B) *MOUW*
 De Blauwe Peer & Vrijstaat O. (B) *Het huis huilt, het spel*
 Les Zerkens (B) *Reus*
 Compagnie Frieda (B) *x tot de zoveelste*
 Het Houten Huis (B) *Vuurtoren wacht*

+++ BUITEN CATEGORIE
 Krokusfestival (B) *Krokant (XS & S)*
 Rosas & Krokusfestival (B) *Rasas@Krokus*
 Duizendpoot producties & Krokusfestival (B) *A Volonté*
 FLOP (F) *Heureuses lueurs*
 Initia vzw (B) *Movements*
 Audrey Dero (B) *Hip Hip Hip Cabine*
 Floating Media (NL) *Magische onderwaterwereld*
 Curious seed (UK) & Krokusfestival MAKE
 Francy Van Den Heuvel & Diederike Smits (NL) *Onder de tafel*
 Cacao Bleu, Cinema ETC & Jonas Baekeland *3 kortfilms*
 Theater De Spiegel (B) *Onbegrensde nieuwsgierigheid*

2016 — Seppe Baeyens/Ultima Vez (B) *Tornar tout petit (B) Schots en scheef*
 fABULEUS & Fast (B) *Wild*
 WITHWIT (B) *Les sœurs*
 Laika & het nieuwstedelijk (B) *Zigzagkind*
 Theater Tieret (B) *Sonderlich en zonen*
 Cas Public (CA) *Symphonie dramatique*
 El Patio Teatro (ES) *A mano/Handwerk*
 Theater De Spiegel (B) *Niet drummen*
 Kopergieterij (B) *Het meisje van de touwslagerij*
 Akram Khan Company (UK) *Chotto Desh/ Het kleine thuisland*
 Cie. Nyash (B) *STOEL*
 Tabea Martin (CH) *Pink for girls & blue for boys/Roze voor meisjes en blauw voor jongens*
 Dschungel Wien (A) *Wolkenträume/Wolkendromen*
 Theater FroeFroe (B) *Grietje*
 Bruno Vansina (B) *Het serpent*
 DEFDEF Theatercompagnie & Wing Nuts Decor (B) *Verfie*
 Villanella & BRUT (B) *Mieren slapen nooit*
 LOD muziektheater/Inne Goris (B) *Sneeuw*
 Dafne Maes & Danaé Bosman (B) *Choco of kaas?*

Théâtre de l’E.V.N.I. (B) *Alibi*
 shonen/Eric Minh Cuong Castain (F) *lil'dragon*

+++ BUITEN CATEGORIE
 Villabasta (B) *Babbelbox*
 UCLL – project kunstvakken (B) *spelparcours*
 Joris Van Oosterwijk (NL) *Stamping project / klein stempelproject*
 Sebastiaan Hensen (NL) *De wondertafel*
 Duizendpoot producties (B) *Papier-maché*
 Antonin De Bemels (B) *Autoscopy for dummies*
 PIKOH (B) *BOL*
 De Zendelingen (B) *Het Hemeltuig*
 Sarah Bourgeois (B) *Het Ministerie van Ze*
 Curious Seed (UK) *Teenage Trilogy*
 Theater Tieret (B) *Chakra Bazaar*
 Compagnie Frieda & Friends are magic (B) *Osterklan/k*

2017 — Theater FroeFroe (B) *Helena, zo is het gegaan*
 Laika (B) *De passant*
 Ryan Djojokarso & Bram Jansen/Korzo Producties (NL) *Jij bent ’m*
 Aaben Dans (DK) *Tre ben/Drie benen*
 Schippers&VanGucht & Het Filiaal (NL) *Molman, een voorstelling voor een moedig publiek*
 Compagnia TPO (I) *Pop-up garden/Pop-up tuin*
 The10ohands (NL) *In the Midst of Everything*
 Sarah Bourgeois (B) *Het Ministerie van Ze*
 Xirriquiteula Teatre (ES) *Papirus*
 Barrowland Ballet & Macrobert Arts Centre (UK) *Poggie*
 Dansstationens Turnékompani & The10ohands (SE/NL) *Matta matta*
 Post uit Hessdalen (B) *PAKMAN*
 Arch8 (NL) *Murikamification*
 Theater Artemis (NL) *Oorlog*
 NTjong (NL) *Mona*
 Rachel Zweije (NL) *Soepmonsters*
 Het Kwartier & Corpus Ca (B) *De schaar van de tsaar*
 Collectief Doft (B) *Even geduld*
 LAP vzw (B) *Choco of kaas?*
 Zonzo Co. (B) *3ACH*
 De gezusters Hirngespinst (B) *Reparaties & herstellingen*
 Tina Ameel (B) *The Fear Sessions #1: De Dood*
 Anton Lachky Company (B) *Cartoon*
 Zaam (B) *Kalf!*

+++ BUITEN CATEGORIE
 Xirriquiteula Teatre (ES) *Giraffen*
 Theater Ultima Thule (B) *Dans me*
 Ief Spincemaille (B) *Virtual ground*
 Duizendpoot Producties & Krokusfestival (B) *LABO20*
 De circusknecht (NL) *De Dieromdom*
 De Zendelingen (B) *Het Hemeltuig*
 Puurlain (B) *De rode aarde*
 Productions en zonen (B) *Gnomus domesticus*
 Krokusfestival (B) *Museum van ons*
 BASA (B) *Foto Loco*
 Audrey Dero (B) *Hip Hip Hip Cabine*
 Iota (B) *Binnenstebuiten*

Met de steun van

Met speciale dank aan

colofon

artistieke leiding Gerhard Verfaillie
productieleiding 2017 Emely Alders
Krokusteam Gerhard Verfaillie, Emely Alders, Karen Valee, Iene Mesotten, Beatrice Henckaerts, Erwin Grommen, Lien Van Damme, Tom Verhuizen, Laurent Pitsi & Hester Vanlangenaeker (stage)
grafisch ontwerp Monique Rutten
druk Pietermans, Lanaken
oplage 500 ex.

Met hartelijke dank aan alle medewerkers van cultuurcentrum Hasselt en aan alle vrijwilligers voor de grote inzet en het geloof dat kunsten voor jong publiek belangrijk zijn.

Met dank aan Tuur Devens en Filip Tielens voor hun bijdragen.

Deze brochure is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Eenieder die meent rechten te kunnen ontlenen aan gebruikt fotomateriaal, wordt vriendelijk verzocht dit schriftelijk kenbaar te maken aan cultuurcentrum Hasselt.

WWW.KROKUSFESTIVAL.BE